

به نام خدا

حمایت راهی به سوی عشق و تعلق به مدرسه

مولفان :

شهناز حیدرزاده قلعه جوری

معصومه حاجی محمدیاری ثابت

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: حیدرزاده قلعه جوری، شهناز، ۱۳۴۸-
عنوان و نام پدیدآور: حمایت راهی به سوی عشق و تعلق به مدرسه / مولفان شهناز حیدرزاده
قلعه جوری، معصومه حاجی محمدیاری ثابت.
مشخصات نشر: ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۴۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۷۰۲-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه: ص ۳۹-۴۶.
موضوع: حمایت - انگیزش تحصیلی
شناسه افزوده: حاجی محمدیاری ثابت، معصومه، ۱۳۴۸
رده بندی کنگره: LC۴۷۱۳
رده بندی دیویی: ۳۷۱/۹۰۹۶۱
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۲۳۱۶۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

نام کتاب: حمایت راهی به سوی عشق و تعلق به مدرسه
مولفان: شهناز حیدرزاده قلعه جوری - معصومه حاجی محمدیاری ثابت
ناشر: ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زبرجد
قیمت: ۴۲۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۷۰۲-۸
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

۵	.....	مقدمه
۸	.....	منابع حمایت
۸	.....	شخصیت معلم و فشارهای روانی معلم
۱۰	.....	امنیت عاطفی معلم
۱۰	.....	نگرش‌های معلم
۱۱	.....	سبک‌های معلم
۱۲	.....	ارزش صحبت کردن معلم
۱۲	.....	حمایت تحصیلی خانواده (والدین)
۱۳	.....	مفهوم و تعریف حمایت همسالان
۱۴	.....	نظریات حمایت تحصیلی
۱۵	.....	روابط متقابل: رفتار - شخص - محیط
۱۷	.....	عشق به یادگیری
۲۰	.....	بهبودی روانشناختی
۲۱	.....	رویکردهای نظری بهبود روانشناختی
۲۴	.....	بهبودی تحصیلی
۲۵	.....	تعلق اجتماعی
۲۶	.....	احساس تعلق به مدرسه
۲۷	.....	کارکردهای تعلق به مدرسه
۲۷	.....	عوامل موثر بر تعلق به مدرسه
۲۸	.....	ادراک از محیط یادگیری
۲۹	.....	مفهوم ادراک از محیط یادگیری
۳۰	.....	چهارچوب نظری ادراک از محیط یادگیری

- مدل لوین ۳۰
- مدل مورای ۳۰
- مدل اجتماعی محیطی موس و تریکت (۱۹۷۴) ۳۱
- محیط روانی کلاس، تدریس و یادگیری ۳۲
- پیشینه پژوهش ۳۳
- مطالعات مرتبط با رابطه ادراک از محیط یادگیری و بهزیستی تحصیلی ۳۵
- مطالعات مرتبط با رابطه بهزیستی تحصیلی و عشق به یادگیری ۳۵
- مطالعات مرتبط با رابطه ادراک از محیط یادگیری و عشق به یادگیری ۳۶
- مطالعات مرتبط با رابطه بهزیستی تحصیلی و عشق به یادگیری ۳۶

مقدمه

هر فردی در آغاز زندگی اش به صورت وابسته ترین موجود نمایان می شود و تقریباً همه جنبه های زندگی وی به حمایت دیگران بستگی دارد و تا زمانی که زندگی می کند باید با جنبه های مختلف مقابله کند. حمایت تحصیلی شامل اقدامات و امکاناتی است که در محیط تحصیلی برای دانش آموزان فراهم می شود تا آن ها را در فرایند یادگیری و پیشرفت تحصیلیشان تقویت کند. این حمایت ها می توانند به صورت مالی، آموزشی، روانشناختی و اجتماعی ارائه شوند. حمایت تحصیلی مالی می تواند شامل ارائه وام های تحصیلی، بورس ها و تخفیف های تحصیلی، پرداخت هزینه های کتاب ها و منابع تحصیلی، فراهم کردن تجهیزات لازم مانند کامپیوتر و اینترنت، و پشتیبانی مالی برای شرکت در کلاس های آموزشی و آزمون ها باشد.

حمایت تحصیلی آموزشی شامل فراهم کردن منابع آموزشی متنوع مانند کتابخانه، منابع آنلاین و نرم افزارهای آموزشی است. همچنین، مشاوره تحصیلی و راهنمایی در انتخاب درس، ترتیب برنامه تحصیلی و مشاوره درباره رشته ای که برای تحصیل در نظر گرفته اید نیز جزء این حمایت ها است.

حمایت تحصیلی روانشناختی شامل ارائه مشاوره روانشناختی و روانپزشکی به دانش آموزان است. این حمایت می تواند به مدیریت استرس و اضطراب، پیشرفت در مهارت های مطالعه و آزمون دهی، تقویت اعتماد به نفس و انگیزه تحصیلی کمک کند.

حمایت تحصیلی اجتماعی شامل ایجاد محیط های یادگیری مثبت و همکاری با دیگران می شود. این حمایت می تواند شامل فراهم کردن فضاهای گروهی برای مطالعه، تشکیل گروه های مطالعه و تحقیق، فراهم کردن فرصت های شرکت در پروژه ها و فعالیت های آموزشی و تقویت ارتباطات اجتماعی با همکلاسی ها و اساتید است.

حمایت تحصیلی به شما کمک می کند تا بهترین استفاده را از منابع و امکانات تحصیلی خود ببرید و در مسیر تحصیلی به بهترین نتایج برسید. حمایت تحصیلی و عشق به یادگیری دو عامل بسیار مهم و مرتبط در موفقیت تحصیلی هستند. هر دو این عوامل می توانند به شما کمک کنند تا در مسیر تحصیلی خود پیشرفت کنید و به بهترین نتایج برسید. حمایت تحصیلی شامل انواع حمایت ها و امکاناتی است که در محیط تحصیلی در اختیار شما قرار می گیرد. این حمایت ها ممکن است شامل مشاوره تحصیلی، امکانات کتابخانه، عضویت در گروه های مطالعه، کلاس های آموزشی و موارد دیگر باشند. این امکانات و حمایت ها می توانند به شما کمک کنند تا بهترین استفاده را از منابع تحصیلی خود ببرید و درک

بهتری از مطالب داشته باشید. همچنین، این حمایت‌ها ممکن است شامل حمایت مالی، شهرت‌رایی و تشویق‌های مثبت از سوی خانواده، معلمان و دیگر افراد مهم در زندگیتان باشند. عشق به یادگیری نیز نشانگر علاقه، اشتیاق و انگیزه شما برای یادگیری است. زمانی که عشق و انگیزه به یادگیری در شما وجود دارد، بهترین نتایج را خواهید گرفت. شما در این حالت به راحتی و با انگیزه به مطالعه و یادگیری می‌پردازید و تمایل بیشتری برای کشف و استفاده از دانش دارید. عشق به یادگیری می‌تواند به شما کمک کند تا همیشه به دنبال دانش جدید باشید و از تجربه‌های آموزشی لذت ببرید. موفقیت تحصیلی به وجود آمدن ترکیبی از این دو عامل، یعنی حمایت تحصیلی و عشق به یادگیری، نیاز دارد. حمایت تحصیلی می‌تواند شما را به سمت رسیدن به منابع و امکانات لازم برای یادگیری هدایت کند، در حالی که عشق به یادگیری شما را ملزم به استفاده بهینه از این منابع کند. با ترکیب این دو عامل، شما می‌توانید بهترین نتایج را در مسیر تحصیلی خود بدست آورید و به تحقق اهداف تحصیلی خود برسید. یک انسان موجودی است که به شکلی اجتماعی زندگی می‌کند و در طول زندگی خود باید یکی از نوع خود باشد. این نیاز از جنبه‌های مختلف و به روش‌های مختلف قابل تصور است. هستی انسان تا حدود زیادی در گرو روابط و تعامل اجتماعی است و در غیاب این روابط اجتماعی موجودیت او به احتمال زیاد محکوم به فنا است. صرف‌نظر از اینکه تمایل به زندگی اجتماعی ذاتی یا به‌دست‌آمده است، آنچه مهم است انکار قوی این روندها در زندگی بشر است. با توجه به تعریف پشتیبانی، یک دیدگاه متفاوت در نظر گرفته شده است. این اصطلاح گاهی اوقات به وجود روابط اجتماعی یا کمیت روابط گفته می‌شود و هنگامی که نوع خاصی از روابط اجتماعی مانند ازدواج، دوستی و عضویت سازمانی در نظر گرفته شده است. این همچنین شامل ساخت روابط اجتماعی و محتوای عملکرد روابط، از جمله مواردی که در اندازه‌گیری انواع حمایت‌های اجتماعی استفاده می‌شود (مک کاینلی^۱ و رایت^۲، ۲۰۱۴).

وینترز^۳ (۱۹۹۸) در تعریف حمایت تحصیلی معتقد است مهیا کردن هر منبعی که به‌طور مستقیم یا غیر مستقیم موجب افزایش میزان با یکدیگر، نقش رغبت و عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان می‌گردد، حمایت تحصیلی به حساب می‌آید. موضوع حمایت تحصیلی از

^۱.Mckinley

^۲.Wright

^۳. Wentzel

دانش‌آموزان یک موضوع چندبعدی است. نقش معلم- والدین و والدین- همسالان، از حمایت تحصیلی ترکیب‌هایی فراهم می‌نمایند که هر یک به تنهایی و در ارتباط با یکدیگر، نقش مهمی در کیفیت و کمیت فعالیت‌های تحصیلی دانش‌آموزان ایفا می‌کنند (کامفورد، باتیسون و تورمی^۱، ۲۰۱۵).

تأمین منابع مستقیم یا غیرمستقیم برای افزایش میزان علاقه و عملکرد آموزشی در دانشجویان، پشتیبانی تحصیلی است (کولی و همکاران^۲، ۲۰۱۵). بر این اساس، حمایت آموزشی دانش‌آموزان مربوط به فعالیت‌های معلمان در کلاس نیست، اما گروه همسالان و هر والدین به‌عنوان منابع حمایتی می‌توانند نقش مهمی در حمایت دانش‌آموزان داشته باشند (ساندز و پلانکت^۳، ۲۰۱۸).

هدف از پشتیبانی آموزشی توانایی و کیفیت رابطه با والدین، معلمان و همسالان است که در شرایط موردنیاز منابع را تأمین می‌کنند. پشتیبانی آموزشی یک کمک متقابل است که باعث خود مفهوم، عشق و عزت‌نفس می‌شود و در همه موارد به فرد این فرصت را می‌دهد تا خود واقعی‌سازی و رشد را انجام دهد (به‌روزی، شهنی ییلاق و پورسید، ۱۳۹۱؛ به نقل از غفاری، ۱۳۹۶).

به عقیده وینتزل پشتیبانی از تحصیل به این دلیل موجب بهبود عملکرد دانش‌آموزان می‌گردد که:

- ۱- انتظارات و ارزش‌های در کلاس برای دانش‌آموزان وجود دارد؛
- ۲- این تلاش‌ها برای دستیابی به این ارزش‌ها و انتظارات با تشویق؛ درعین‌حال، دانش‌آموز امنیت کافی دارد و خود را در معرض تهدید محیط‌زیست قرار نمی‌دهد؛

دانش‌آموز درگروه احساس ارزشمندی می‌کند. این احساس تنها توسط معلم به دست نمی‌آید؛ بلکه این‌ها مجموعه‌ای از عناصری هستند که با یکدیگر تعامل دارند (وینتزل، ۲۰۰۵، به نقل از غفاری، ۱۳۹۶).

چهار منبع اصلی حمایت تحصیلی را پدر، مادر، همسالان و معلمان معرفی می‌کند (فورد، ۱۹۹۸؛ به نقل از حسن نیا و سبزی، ۱۳۹۹). دوریسیک و بیونیواک (۲۰۱۷) آن‌ها معتقدند

1. Comer ford, Batteson, & Tormey

2 Collie at al

3. Sands & Plunkett

که در مدرسه، دانش‌آموزان می‌توانند انگیزه‌ای برای شرکت در یادگیری و کار داشته باشند و با برنامه درسی که از منابع پشتیبانی موردنیاز برای آن‌ها پشتیبانی می‌کند، تعامل داشته باشند.

منابع حمایت

اینکه منبع حمایت از کجا سرچشمه می‌گیرد از مهمترین مسائلی است که باید به آن پاسخ گفت. جواب این پرسش، پایه‌گذار نگرشی است که اختلال اساسی در علت یابی حمایت را به وجود می‌آورد. عده‌ای منابع حمایتی را درون آن جست و جو می‌کنند؛ یعنی به روابط، چگونگی روابط و تعداد روابط فرد با دیگران می‌پردازند. البته منظور از دیگران، کسانی است که با فرد دارای کنش و واکنش است و ارتباط آن‌ها نیز تقریباً پایدار است. این نوع نگرش، جنبه جامعه‌شناسی دارد. از طرف دیگر، کیفیت حمایت اجتماعی نیز باید موردتوجه قرار گیرد. بدین گونه که توجه به ارتباط صمیمانه را مهم‌تر از تعداد بیشتر ارتباط غیر دوستانه می‌داند، این نظریه، به جامعه‌به‌عنوان منبع حمایت می‌نگرد. عده‌ای دیگر از محققان، منبع حمایت را مربوط به ادراک فرد از حمایت می‌دانند. اعتقاد و باور فرد به اینکه مورد حمایت دیگران است، اهمیت دارد نه اینکه فرد ممکن است در روز تعداد زیادی تماس با دوستان و خویشاوندان داشته باشد ولی اگر آنچه وی از این ارتباطات ادراک می‌کند، نفرت باشد، تاثیری که در او به جای می‌ماند احساس تنفر و انزجار خواهد بود. ولی اگر فردی احساس کند مود حمایت است، اگر چه ارتباطات وی نیز کم باشد، او احساس آرامش و عزت نفس می‌کند (هنی ۱۹۸۰، به نقل از قاسمی، ۱۳۹۵).

شخصیت معلم و فشارهای روانی معلم

اگر می‌خواهیم رفتار کودکان را درک کنیم، نه تنها باید به خود کودکان اهمیت دهیم بلکه باید عوامل مؤثر را که از بدو تولد بر آن‌ها تأثیر گذاشته است در نظر بگیریم. در محیط مدرسه، مهم‌ترین عامل معلم است. مشهورترین پژوهشی که بر روی شخصیت معلم و ارتباط آن با اثربخشی معلم انجام شده توسط (ریانز^۱، ۱۹۶۰ به نقل از مشایخ، ۱۳۹۷) در ایالات متحده آمریکا بوده است. ریانز مقیاس ویژه‌ای برای ویژگی‌های معلمان درجه‌بندی شده است و دریافت، معلم موفق باید این خصوصیات را داشته باشد: فهیم بودن،

مهربانی، احساس مسئولیت، منظم، خلاق و علاقه‌مند؛ اما به نظر می‌رسد که اهمیت این صفات در اوایل کودکی می‌تواند با معلمان در این صفات سازگار باشد. این قابل‌درک است، زیرا این صفات برای کودکان بزرگ‌تر متداول است و بهتر می‌توانند مسئولیت وظایف خود را بر عهده بگیرند و در رابطه با بزرگسالان انعطاف‌پذیرتر هستند. این یافته‌ها بسیار مهم هستند، به خصوص در عدم بحث در مورد این واقعیت که کودکان خردسال آسان‌تر آموزش می‌یابند، اما باید به یاد داشته باشیم که ریانز اهمیت متخصص بودن در دانش خاص را در نظر نمی‌گیرد که می‌تواند نقش مهمی در این امر داشته باشد موفقیت کلی معلم به دانش‌آموزان دبیرستانی به جای کسانی که در مدارس ابتدایی کار می‌کنند (سامانی و جعفری ۱۳۹۰؛ به نقل از مشایخ، ۱۳۹۷). علی‌رغم ماهیت تحقیقات ریانز، همبستگی بین ویژگی‌های مشاهده‌شده و موفقیت معلم چندان بالا نبود. این بدان معنی است که حتی در مدارس ابتدایی برخی معلمان بدون داشتن نمرات بالا در این ویژگی‌ها نتایج رضایت‌بخشی به دست آورده‌اند. این به آنچه تاکنون گفته شده است مراجعه کند، چراکه آن‌ها به‌طور خاص دارای انگیزه بوده‌اند و یا با کودکان انعطاف‌پذیر (و این امر دشواری تحقیقات را نشان می‌دهد). جنبه‌های نامناسب کودکان برای یک معلم دیگر مسئول نیستند، خود را نشان می‌دهند، یا ممکن است ویژگی‌های دیگری وجود داشته باشد که ریانز اندازه‌گیری نشده‌اند، در برخی موارد برای جبران کمبود ویژگی‌ها، مطمئن باشید که موفق به تشخیص هویت خود شده است (جانلی^۱، ۲۰۱۵). با این حال، باید به خاطر داشت که این ویژگی نهایی به این معنا نیست که آن‌ها با دانش‌آموزان خود درگیر هستند. آموزگاران که بر رابطه خود با کودکان در زندگی شخصی خود در خارج از مدرسه برای جبران محرومیت عاطفی خود تکیه می‌کنند، هم عادلانه و هم ناعادلانه با کودکان هستند؛ این کار همیشه باعث می‌شود که دانش‌آموزان در بی‌طرفی برای معلمان رفتار کنند، درحالی‌که کودکان احساس می‌کنند که معلم می‌خواهد آن‌ها را نگران و گیج کند. در این شک، معلم باید دوست داشته باشد، اما این باید با بی‌طرفی حرفه‌ای و احساس مسئولیت در ارتباط باشد (لوگان و جانستون^۲، ۲۰۱۵).

---

¹. Jun-Li

². Logan & Johnston

امنیت عاطفی معلم

یکی از ویژگی‌های دیگر معلمان موفق این است که دارای پختگی عاطفی هستند. معنای آن این است که نه تنها رفتارشان مؤید این تعریف است، بلکه خود را درگیر نزاع‌های بیهوده و جزیی و کلنجار رفتن با کودکان، چه به‌طور انفرادی یا گروهی، نمی‌کنند (جانلی، ۲۰۱۵). این بدان معنا نیست که نباید از رفتار کودکان ناراحت شد، چون گاهی اوقات این مسئله اتفاق می‌افتد، اما باید این عصبانیت علت منطقی داشته باشد. کودکان می‌توانند گاهی اوقات در برخورد با معلمشان به‌ویژه معلمان بی‌تجربه، یا کسانی که در برقراری نظم در کلاس ناتوان هستند، بسیار بی‌ملاحظه و خودخواهانه رفتار کنند. در حقیقت بی‌ملاحظه‌ای و خودخواهی ممکن است توسط عده‌ای به‌عنوان یک حسن تعبیر در نظر گرفته شود، اما این موضوع تردیدآمیز است؛ چراکه کودکان به‌اندازه کافی تجربه ندارند تا بتوانند با آنچه بر چنین معلمانی می‌رود، همدلی و همدردی کنند (سامانی و جعفری، ۱۳۹۰؛ به نقل از مشایخ، ۱۳۹۷). به‌رحال این مسئله هم می‌تواند وجود داشته باشد. حقیقت این است که هر یک از معلمان خودشان را ناراحت نشان بدهند، تنها موضوع را بدتر می‌کنند و پس از آن کودکان به‌عمد آن‌ها را به ستوه می‌آورند که این امر برای کودکان توأم با شادی بهت‌انگیزی است. از سوی دیگر، معلمانی که خودشان حتی نسبت به راهبردهای شدیدی که علیه‌شان به کار گرفته می‌شود، بی‌تفاوت نشان می‌دهند، به‌زودی درمی‌یابند که این راهبردها جذابیت خودشان را برای کودکان از دست داده‌اند و آنان می‌توانند به‌سرعت و به‌طور مؤثری با موقعیت تازه تفرقه‌افکنانه، برخورد کنند. امنیت عاطفی از این نوع، با آنچه روان‌شناسی، نیرومندی خود نامیده می‌شود، پیوند دارد.

نگرش‌های معلم

شواهدی وجود دارد مبنی بر اینکه آموزگاران موفق نگرش‌های حرفه‌ای خوبی دارند. این بدان معنی است که آن‌ها نگرش‌های مثبت نسبت به مسئولیت و کار خوددارند. آن‌ها بر این باورند که نقش آن‌ها فراتر از مبادله ساده آموزش به کودکان و فراتر از ساعات محدود ۹ صبح تا ۴ بعدازظهر است. آن‌ها نگرش مثبتی نسبت به موضوعات دارند - که در آن متخصص در موقعیتی که به‌عنوان یک معلم در جامعه دارند تخصص دارند. تعدادی از مقیاس‌های وجود دارند که از جنبه‌های ظاهری نگرش معلمان به‌ویژه برای کودکان هستند. (ساندس و پلانکت، ۲۰۱۵). یکی از مقیاس‌ها که در انگلستان کاربرد وسیعی دارد